

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BOLU KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU İLE F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU İNCELEME RAPORU

23. DÖNEM 5. YASAMA YILI
2011

Rapor, Komisyonun
06.01.2011 tarihli
toplantısında kabul
edilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

BOLU KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU İLE F TİPİ YÜKSEK
GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU
İNCELEME RAPORU

I-BASLANGIC

23'üncü dönem 5'inci Yasama Yılı'nın başlangıcında bir önceki yasama yılı içerisinde en fazla dilekçe başvurusu yapılan ceza infaz kurumlarının başında Bolu'daki F Tipi ve Kapalı Ceza İnfaz Kurumları gelmekteydi. Bu nedenle Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'nun 21 Ekim 2010 tarihli 42'nci toplantısında aldığı karar doğrultusunda "Ceza ve Tutukevlerindeki Fiziki Şartların ve Kurum Yöneticilerinin Tutum ve Davranışları İle Mevzuattan Kaynaklanan İnsan Hakkı İhlallerinin İncelenmesi" amacıyla kurulan Daimi Alt Komisyon, öncelikli olarak Bolu İli'ndeki ceza infaz kurumlarını incelemeyi uygun bulmuştur. İncelemeye, Alt Komisyon Başkanı ve Çorum Milletvekili Murat YILDIRIM, Kahramanmaraş Milletvekili Fatih ARIKAN, Denizli Milletvekili Mithat EKİCİ katılmış; Komisyona, Adalet Müfettişi (Cumhuriyet Savcısı) Mecit Gürsoy ve TBMM Yasama Uzman Yardımcısı Abdussamed SİĞİRTMAÇ eşlik etmiştir.

II. BAŞVURUCU

23'üncü Dönem 4'üncü Yasama Yılı içerisinde Komisyonumuza tamamı Bolu F Tipi Ceza İnfaz Kurumu'ndan yapılmış toplam 25 başvuru bulunmaktadır. Bu sayıya Bolu F Tipi ve Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlülerin yakınları tarafından yapılan başvurular dâhil değildir. Başvurularda, genel olarak yönetimin keyfi uygulamalarda bulunup baskı uyguladığı iddiaları yer almaktadır. Bolu'daki ceza infaz kurumlarından yapılmadığı için toplam başvuru sayısında yer almayan dilekçelerde ise, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin yakınları tarafından en çok dile getirilen istek; hükümlülerin kendilerine daha yakın bir ildeki ceza infaz kurumuna sevk edilmesi olmuştur. Bahsi geçen dilekçelerde ayrıca tutuklu ve hükümlülerin kötü muameleye maruz kaldığı iddiası ve tedavi edilmesi talebi de yer almaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

III. İNCELEMENİN AMACI

3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanununun 6'ncı maddesine göre Komisyon, alt komisyonlar kurmak suretiyle çalışabilir ve 5'inci maddesine göre; gerekli gördüğünde Ankara dışında incelemelerde bulunabilir. "Ceza ve Tutukevlerindeki Fiziki Şartların ve Kurum Yöneticilerinin Tutum ve Davranışları İle Mevzuattan Kaynaklanan İnsan Hakkı İhlallerinin İncelenmesi" amacıyla kurulan Daimi Alt Komisyon faaliyet yılı içerisinde, muhtelif ceza infaz kurumlarında incelemelerde bulunacaktır. İncelemelerin genel amacı, ceza infaz kurumlarında, hükümlü ve tutukluların maddi ve manevi dokunulmazlığı haklarına ve ceza infaz kurumları yaşam koşullarına ilişkin sorunların olup olmadığının tespiti ve hazırlayacağı raporda ilgili kurumların tespit edilen sorunlara dikkatini çekmek ve bunlarla ilgili çözüm önerilerini yetkili mercilerle paylaşmaktır. Söz konusu çözüm önerileri mevzuat değişikliği gerekliliğine vurgu yapabilmekte veya belli bir konudaki uygulamanın iyileştirilmesine dikkat çeken mahiyette olabilmektedir.

Tutuklu ve hükümlülerle birlikte ceza infaz kurumu görevlilerinin sorunları da incelemeler vesilesiyle milletvekilleri tarafından yerinde görülmekte ve bu durum mevcut sorunlara ilişkin parlamentodaki duyarlılığın da artmasına hizmet etmektedir.

IV. İNCELEMEDE UYGULANAN METOT

Alt Komisyonun Bolu Valiliği'ndeki görüşmelerde Komisyon, il hakkında vali tarafından genel olarak bilgilendirilmiş, ardından Bolu İnsan Hakları İl Kurulu Başkanı Vali Yardımcısı'ndan infaz kurumundan kendilerine intikal eden şikâyet dilekçelerine ilişkin bilgi almış, sonrasında Cumhuriyet Başsavcısı ile kendi makamında görüşmüştür. Buradaki temaların ardından Komisyon Ceza İnfaz Kurumlarında yapılan toplantılara iştirak etmiştir. Söz konusu toplantılarda İl Cumhuriyet Başsavcısı, ceza infaz kurumlarından sorumlu Cumhuriyet Savcısı, Ceza İnfaz Kurumu ve Tutukevleri İzleme Kurulu Başkanı ve kurum yöneticileri yer almıştır. Ayrıca İl Jandarma Alay Komutanı da toplantıda hazır bulunmuştur. İl'de insan hakları alanında faaliyet gösteren sivil toplum örgütü bulunmadığından görüşme yapılamamıştır.

Toplantıda kurum yöneticileri tarafından ceza infaz kurumlarına ilişkin genel olarak bilgilendirme yapılmış, son olarak Komisyon, kendi seçtiği koğuşları ve odaları ziyaret etmiştir. Hükümlü ve tutuklularla yapılan görüşmeler sırasında koğuştaki bulunan tüm

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

görevliler dışarıya çıkarılarak hükümlü ve tutukluların baskı altında kalmadan, rahat bir şekilde konuşmaları sağlanmıştır.

V. İNCELEMELER

1. Ceza İnfaz Kurumları Yöneticileri ile Yapılan Görüşmeler

F Tipi Ceza İnfaz Kurumunda yapılan görüşmelerde; kurum müdürü tarafından heyetimize yapılan sunumda, kurumdaki en büyük sorunun doktor yetersizliği olduğu, bir doktorun haftada iki gün sadece iki saatliğine geldiği belirtilmiştir.

İdarenin bazı uygulamalarına ilişkin olarak verilen bilgilendirmelerde ise; kurum kütüphanesinden alınan kitaplarda sayıca bir sınırlama konulurken (3 kitap 15 gün için), kuruma dışarıdan kargo ile gelen kitapların hükümlülere iletildiği bu konuda sayıca bir sınırlama olmadığı ifade edilmiştir.

Ceza infaz kurumunda halen devam etmekte olan iki kursun (din kültürü ve ahlak bilgisi ile bilgisayar kursu) olduğu bilgisi edinilmiştir.

Kurumdaki tutuklu ve hükümlülerin sosyalleşmesine yönelik sohbet etkinliğinin personel ve yer yetersizliği ve karşıt görüşlere sahip hükümlülerin bir araya getirilememe zorunluluğu sebebiyle hükümlüleri eşlemede yaşanan kombinasyon kısıtlılığı yüzünden 2,5–3 saat (sohbet 1,45 saat+sosyal faaliyet) olarak gerçekleştirilebildiği ifade edilmiştir. Heyetimiz konuya ilişkin olarak, 10 saate kadar hak olarak verilmiş sohbet süresinin güvenlik zafiyeti oluşturmadan, bir an evvel artırılması gerektiğine ilişkin Komisyonumuzun hassasiyetini yinelemiştir.

Pek çok ceza infaz kurumunda şikâyet konusu edilen kantindeki ürünlerin fiyatlarına ilişkin olarak ise, Bolu F Tipi Ceza İnfaz Kurumu yetkilileri; kendi kurumlarının kantinine yönelik yapılan bu tip şikâyetlerin tutuklu ve hükümlülerin hipermarket fiyatlarıyla bir karşılaştırmaya gitmelerinden kaynaklandığı, yoksa kantindeki fiyatların son derece makul olduğu yönündeki kanaatini heyetimizle paylaşmıştır. Bu arada Heyetimize kantindeki ürünlerin fiyat listesi takdim edilmiştir.

Kurum yetkilileri ile yapılan görüşmelerde ayrıca personelin yaşadığı sorunlar hakkında da bilgi edinilmiştir. Pek çoğu üniversite mezunu olan 30 yaş ortalamasına sahip kurumdaki infaz koruma memurlarının, koridorda gün ışığı görmeden zor şartlar altında çalışmasına karşılık özlük haklarının oldukça yetersiz olduğu belirtilmiştir. Kurum personelinin işlerinin

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

tabiatı gereği birçok fedakârlıklarda bulunarak görevini yerine getirdiğine bir örnek mahiyetinde, bayramda kurumda açık görüş olacağını bu vesileyle tutuklu ve hükümlüler yakınları ile görüşürken kurum personelinin böyle bir imkâna sahip olmadığı anlatılmıştır. Çalışanların yeri geldiğinde psikolog, yeri geldiğinde eğitimci olmak gibi pek çok role bürünmek durumunda kaldığı[nitelik itibariyle büyük bir özveri ve aktif anlamda ciddi mesai gerektiren bir işin yapıldığı] buna mukabil sorunları ile yeterince ilgilenilmediği ve gayretlerinin karşılıklarını alamadıkları ifade edilmiştir.

Heyetimiz öğle yemeğini ceza infaz kurumunda yemiş ve bu vesileyle yemeklerin nasıl olduğu hakkında da fikir edinmiştir. Yemeklerin belirlenen 4 TL iaşe bedeli düşünüldüğünde oldukça iyi olduğu gözlemlenmiş fakat Bolu F Tipi ve Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarının her ikisinde de servis edilen söz konusu yemekler hakkında, daha önceki incelemelerde de şahit olunduğu üzere, tutuklu ve hükümlüler tarafından; heyetimiz geldiği için böyle bir yemeğin çıktığı, diğer günlerde böylesine kaliteli yemeklerin yenilmediği iddiası dillendirilmiştir. Bu iddialara binaen kurumların yemek listeleri de kontrol edilmiştir.

1944 yapımı Bolu Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun gözlenebilir fiziki koşullarıyla yaşını oldukça belli eden köhne bir yapı olduğuna şahit olunmuştur. Bolu Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda infaz kurumu yetkilileri ile yapılan görüşmelerde ise, kurumun fiziki koşullarının yetersizliğinin bir sonucu olarak sorun çıkarma potansiyelinin yüksek olacağı öngörülen infazının tamamlanmasına 7 yıldan fazla olan hükümlülerin kurumda barındırılmaması uygulamasının benimsenmiş olduğu öğrenilmiştir.

Görüşmelerde hazır bulunan askeri yetkili ise hükümlülerin sevk taleplerinin (hastaneye veya mahkemeye) geciktirildiği yönündeki iddialara ilişkin olarak; sevk işlemlerini gerçekleştirmek için ellerinde iki araç bulunduğunu, eğer ellerinde araç varsa kesinlikle geciktirmeden taleplere cevap verdiklerini beyan etmiştir.

2. Hükümlü ve Tutuklularla Yapılan Görüşmeler

Görüşülecek hükümlüler sondajlama usulü seçilmiş, sadece görüşülecek kitle içerisinde farklı örgütlerden/gruplardan ve suç tiplerinden hükümlülerin olmasına özen gösterilmiştir. Hükümlülere her görüşme öncesinde “biz bize olduğumuz” vurgulanmış ve idareden şikâyetlerini açık bir şekilde söyleyebilecekleri konusunda teminat verilerek söze başlanmış, özellikle onur kırıcı muameleye maruz kalıp kalmadıkları sorulmuştur. Hükümlülerin bu konuda çok rahat olduğu, konuşacaklarından ötürü herhangi bir baskıya maruz kalacaklarına

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

ilişkin endişeleri olmadığı veya böyle bir baskıya maruz kalma ihtimallerini umursamadıkları gözlemlenmiştir.

Özellikle örgütle bağlantılı suçlardan hüküm giyenler, en büyük problemlerini sohbet hakkından yeterince faydalandırılmadıkları olarak belirtmiştir. Ayrıca kendilerini ziyarete gelenlerin samimiyetini ve etkililiğini sorgular mahiyette bir hükümlü: “Sizin niyetinizden bağımsız olarak söylüyorum, sürekli heyetler bizi ziyaret ediyor ancak problemlerimiz çözülüyor sorunlarımızın sürüncemede bırakılması politikası uygulanıyor” sözlerini sarf etmiştir. Bunlara mukabil olarak Alt Komisyon Başkanımız; sohbet saatlerinin artırılmasını çok önemseydiğini belirterek: “Sohbet saatlerinin gerekli şartların oluşturulması sonrasında artırılmasının taraftarıyım, bundan devlet yıkılmaz, hiç olmazsa [sohbet için bir araya gelenler birbirine teselli kaynağı olur] rahatlama olur” demiştir.

Havalandırma bölümlerindeki rögardan kaynaklı mucuk (minik sinek) çokluğunun dikkat çekici rahatsızlıkta olduğu heyetimiz tarafından not edilmiştir. Hükümlülerin anlattığını göre buradan fare de çıktığından bazı koşulların çözüm olarak buraları kapattığı görülmüştür. Diğer yandan bu yeri odalar arası iletişimde kullananların buna razı olmayacağı da bir yadsınamaz bir olgu olarak belirmiştir.

F Tipinde Hükümlüler tarafından belirtilen iddia ve şikâyetler özet olarak şunlardır:

1. Disiplin cezalarının keyfi olarak tatbik edildiği,
2. Disiplin cezalarına karşı başvurdukları infaz hâkimliğinin alabildiğine idareyi kayırdığı,
3. Ceza infaz kurumuna ilk girişte (başka bir F tipinden gelmiş olsalar bile) iç çamaşırına kadar -herkesin önünde- soyuldukları, kabul etmemeleri halinde dayak yedikleri,
4. Şiddete maruz kalmanın neticesinde, doktor raporu alınsa bile, idarenin; mukavemetten ötürü zor kullanmak zorunda kaldığı şeklinde kendini savunduğu ve bu savunmaya itibar edildiği,
5. Özellikle müebbet hapse mahkûm olanların ciddi bir tecrit içinde olduğu,
6. Kurumdaki personeller arasında ciddi bir şekilde hemşericilik kayırmacılığı olduğu ve bunların meydana getirdiği “A Takımı” isimli oluşumun hükümlülere uyguladıkları gayri kanuni uygulamalardan kimsenin hesap soramadığı.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

Bolu Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda koğuşlara girildiğinde göze çarpan ilk sorun kapasite fazlası hükümlünün barındırılıyor olmasıydı. Bu durumun çok açık bir şekilde görüldüğü erkek hükümlülerin kaldığı bir koğuşta normalde 10 hükümlü barındırılıyor olması gerekirken bu sayı uygulamada 40 kişi olduğu görülmüş, söz konusu koğuşa girer girmez mekânın büyüklüğüne göre fazla kişinin teneffüs ediyor olmasının getirdiği ağır –oksijensiz- hava hemen hissedilmiştir.

Bolu Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda yapılan incelemelerde sırasıyla kadın hükümlülerin bulunduğu koğuş, çocuk hükümlülerin bulunduğu koğuş ve erkek hükümlülerin bulunduğu koğuşta görüşmelerde bulunulmuştur.

Kadın tutuklu ve hükümlülerin bulunduğu koğuşun soğuk olduğu gözlemlenmiş, ayrıca hiçbir sosyal etkinliğe katılmadıkları ve bu durumun kendilerini olumsuz etkilediği heyetimize iletilmiştir.

Bu kurumda dile getirilen sorun, şikâyet ve iddialar ise özetle şunlar olmuştur:

1. Kapasite fazlası hükümlünün barındırılıyor olmasının getirdiği sorunlar,
2. Doktor yetersizliği ve hastaneye sevkte (doktordan kaynaklı) yaşanan sorunlar,
3. Kantindeki ürünlerin aşırı pahalı oluşu ve dışarıdan eşya teminine izin verilmeyişi,
4. İnsan yerine konmadıkları bazen bir selamın bile kendilerinden esirgendiği,
5. Yemeklerin etsiz oluşu.

Bolu Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda, ayrıca; ceza infaz kurumlarının ıslah edici fonksiyonuna hizmet edici bir faaliyet olarak mobilya atölyeleri gezilmiştir.

Öte yandan temizliğinde tutuklu ve hükümlülerin de istihdam edildiği kurumda, hijyen açısından sorunlar olduğu gözlemlenmiştir.

VI. TAHLİL VE DEĞERLENDİRME

BOLU KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU :

Buldukları hukuki konum itibarıyla tutuklu ve hükümlüler devletin himayesi altındadır. Bu himaye aynı zamanda toplumun suç ve suçlulardan arındırılması amacı düşünüldüğünde toplum yararına bir özellik de göstermekle birlikte, asıl amaç bireyin ıslah edilerek sosyal hayata kazandırılması ve yeni suçların önüne geçilmesidir. Cezalandırma tek başına bir amaç değildir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

Cezalandırmadaki bu hedeflere ulaşılması; ceza infaz kurumlarının fiziki şartlarının iyi olmasına, yasal düzenlemelere ve bunları uygulayacak personelin bilinçli, eğitilmiş ve yeterli sayıda olmasına bağlıdır. Bu sayılanlardan bir veya birkaçında oluşacak eksiklik çok ciddi sıkıntıların oluşmasına sebebiyet verebilir.

Ceza infaz kurumlarında bulunmak kişilerin özgürlük başta olmak üzere bazı hak mahrumiyetlerine sebebiyet vermekle birlikte insan olma onuru varlığını sürdürmektedir. Tutuklu ve hükümlülere insan onuruna uygun davranılması devletin doğurduğu bir yükümlülüktür.

Alt komisyonumuz tarafından ziyaret edilen Bolu Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nun fiziksel koşulları dikkate alındığında oldukça kötü bir halde olduğu, bu şartlarda normal bir yaşam sürmenin bile mümkün olmadığı görülmüştür. Kurumun bu haliyle sadece 'cezalandırma' işlevini yerine getirebileceği onun dışında tutuklu ve hükümlülere yönelik rehabilite edici hiçbir çalışmanın yapılamayacağı daha ilk bakışta anlaşılmaktadır. 1944 yılında inşa edilerek 1945 yılında hizmete açılan kurum "Tarihi" bir görünüm arz etmektedir. Kapasitesi 110 olmasına rağmen 194 tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır. Yeni bir infaz kurumunun inşaatına başlanmış olması nedeniyle kuruma herhangi bakım ve tadilat da yapılmamakta, bu da orada bulunan tutuklu ve hükümlülerin şartlarını daha da zorlaştırmaktadır.

Özellikle kadınların bulunduğu bölümde yaşananlar tam bir trajedidir. Fiziki şartlar olabildiğine kötüdür. Koşu soğuk olup yeterli miktarda kömür verilmemekte, havalandırmaya çıkarılmamakta, kurslara ve faaliyetlere katılamamakta, hiçbir sosyal etkinlikten yararlandırılmamaktadır. Sıcak su sınırlı ölçüde verilmekte, temizlik ihtiyacı tam olarak karşılanamamaktadır. Bu şartlarda tutuklu ve hükümlülerin nasıl ıslah edileceği sorusuna verilecek cevap bulunmamaktadır.

Fiziki şartların olumsuzluklarının yanında yemeklerin istenilen kalitede çıkmayıp aynı tür yemekler çıktığı, dolayısıyla dengeli beslenmenin mümkün olmadığı gibi normal beslenmenin de sağlanamadığı anlaşılmıştır.

Haftada 4 gün 1 doktorun sadece iki saatliğine kuruma gelmesi sağlık hizmetlerinde de sorun olduğunu ortaya koymaktadır ki görüşülen tutuklu ve hükümlülerin nerede ise tamamı bu konuda şikâyetlerini alt komisyonumuza iletmiştir. Yaklaşık 200 kişinin çok kötü şartlarda

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

yeterli gıdadan yoksun bir şekilde barındırıldığı kurumda, tedavinin aksaması, sorunu daha da derinleştirmektedir

“Hasta hakları” insan hakları kavramının sağlık alanındaki yansımasıdır ve göz ardı edilmemesi gereken bir kavramdır. Hasta haklarının en temel hedefi, sağlık hizmetlerinin herkes için eşit düzeyde ulaşılabilir olmasının ve sürekli kılınmasının sağlanmasıdır. Fakat incelenen ceza infaz kurumunda olduğu üzere doktor kadrosunun boş bulunması sağlık ve tedavi gibi en temel ihtiyacın eksik karşılanmasına sebebiyet vermektedir. Hastaneye sevk isteminin yerine getirilememesi, teknik donanım yetersizliği ve maddi olanakların sağlanmayışı nedeniyle tanı ve tedavi hizmetlerinin aksaması hükümlü ve tutukluların yaşamsal sorunlar ile karşılaşmasına sebebiyet verebilmektedir.

Tüm bu olumsuz şartlara ilaveten idarenin tavırlarından kaynaklanan ek sıkıntılar da kurumda kalanları olumsuz etkilemektedir. Yapılan görüşmeler sonucunda; kurum müdür ve yardımcıları ile tutuklu ve hükümlülerin istenilen diyalogu kuramadıklarına dair bir izlenim edinilmiştir. Yerel inisiyatif ile çözülebilecek sorunların çözülmediği, çok emek harcanmasına gerek olmaksızın yapılabilecek bir takım eylemlerin yerine getirilmeyerek şikayetlere zemin hazırlandığı, zaten kötü olan şartların olumsuzluğunu giderecek idari tedbirlerin alınması yönünde yeterince istekli davranılmadığı gözlemlenmiştir. İdarenin tutuklu ve hükümlüler ile sağlıklı iletişim kurması yaşanan olumsuzlukları bir nebze olsun giderecektir.

BOLU F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU :

İnfaz kurumunda görüşülen tutuklu ve hükümlülerden bir kısmı, hem kendilerinin hem de yakınlarının kuruma girişlerde yapılan aramalarda uygunsuz bazı uygulamalara maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “Ziyaret ve görüşlerde uyulacak esaslar” başlığı altındaki 86/3. maddede “Kurum görevlileri ve dış güvenlik görevlileri dâhil olmak üzere, sıfat ve görevi ne olursa olsun, ceza infaz kurumlarına girenler duyarlı kapıdan geçmek zorundadır. Bu kişilerin üstleri metal dedektörle aranır; eşyaları x-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirilir, ayrıca şüphe hâlinde elle aranır. Bu cihazların bulunmadığı yerlerde arama ve kontrol elle yapılır.” ve 86/6 madde “Hükümlüler, odalarından çıkış ve dönüşlerinde ayrı yerlerde ve farklı memurlarca üst ve eşya aramasına tâbi tutulurlar.” hükümlerini getirmekte, aynı yasanın

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

86/7. maddesi de genel bir kural getirerek “Aramalarda insan onuruna saygı esastır.” demektedir. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzükte de benzer düzenlemeler yapılmıştır. Daha önceki raporlarımızda da belirtildiği üzere; tarama yapacak kişiye takdir hakkının bırakılmış olması uygulamada sıkıntılara sebebiyet vermektedir. Şikâyete ve suiistimallere açık bu tür uygulamalarda kuralların mümkün olduğunca belirlenerek uygulayıcılara takdir hakkının bırakılmaması hem uygulayıcıları rahatlatacak hem de şikâyetlerin önünü alacaktır. Kanunda geçen “şüphe hali” tamamen o an aramayı yapan kişinin algılaması ile ilgilidir. Bir durum bir kişi için şüphe hali olabiliyorken bir başkası için ise normal bir hal olabilmektedir. Aynı eylemde farklı uygulamalar ile karşılaşan tutuklu ve hükümlüler ile yakınları, yanlış değerlendirmeler içine girmekte, kendilerine ayrımcılık yapıldığını düşünmekte, bazen de bu takdir hakkı görevliler tarafından kötüye kullanılabilir.

Tüm kurumlarda olduğu gibi burada da sık rastlanan şikâyetlerden biri Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve diğer Hükümler Hakkındaki 45/1 Nolu Genelge'nin tam olarak uygulanmadığı hususudur. Her ne kadar buradaki 10 saatlik sohbet hakkının en fazla süre olduğu, ceza infaz kurumunun şartlarına göre bu sürenin değişebileceği genelgede belirtilmiş ise de, bu hükmün, tutuklu ve hükümlüler tarafından “10 saat sohbet yapılmak zorunda” şeklinde algılandığı gözlenmiştir. Öncelikle bu husus kendilerine anlatılmalıdır. Belirtilen Genelgenin ortak etkinlikleri düzenleyen üçüncü bölümünün 13. maddesinde “Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır.” şeklinde hüküm bulunmaktadır. Aynı ortamda ve aynı kişilerle uzun süre birlikte kalmak zorunda bulunan hükümlüler için bu hak büyük önemi haizdir. İmkânların zorlanarak sosyalleşmenin gelişmesi adına genelgenin bu hükmünün en iyi şekilde uygulanması, ıslah fonksiyonunu da olumlu şekilde etkileyecektir.

Sağlık sorunu bu kurumda da kendisini göstermektedir. Haftada 2 gün iki saatliğine doktor gelmekte, kadrolu sağlık memuru bulunmamaktadır. Ayrıca sevklerde jandarmanın

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

güvenlik gerekçesi ve araç eksikliği gibi sebeplerden dolayı gecikmeler meydana gelmektedir. Bu da sağlık hizmetlerinin aksamasına sebebiyet vermektedir.

VII. SONUC

1. Bolu Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nun kapasitesinin çok üzerinde mevcudu bulunduğu ve koğuş sisteminin uygulandığı, fiziki şartlarının yaşanılmayacak kadar kötü olduğu belirlenmiştir. Yeni kurum inşaatı yapılması nedeniyle tamirat ve düzenleme yapılmaması ekonomik olarak izah edilebilir olmakla birlikte halen içerisinde çok olumsuz şartlarda 200 insanın yaşadığı ve yeni kurum yapılıncaya kadar da yaşamaya devam edecek olması sıkıntı kaynağıdır. Bu olumsuzluğun bir an önce giderilmesi gerekmektedir.

2. Kadınların kaldığı koğuşun fiziki yapısının düzeltilerek eksikliklerinin giderilmesi yanında havalandırma, sosyal etkinlik ve faaliyetlere katılımını sağlayacak düzenlemeler acil olarak yapılmalıdır.

3. Gözaltı, tutukluluk ve hükümlülük durumları, insan hakları ve bunun sağlık alanındaki yansıması olan hasta hakları ihlallerinin görülebileceği durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle kapalı infaz kurumunda koğuşların çok kalabalık, yemeklerin kalitesiz ve aynı çeşit olması ile sıcak suyun yeterince verilmemesi gibi yan etkiler de düşünüldüğünde sağlık hizmetlerinin önemi daha da artmaktadır. İnsan haklarıyla ilgili belirgin kazanımların elde edildiği ülkemizde insan haklarının ayrılmaz bir parçası olan hasta haklarına gereken önem verilmeli, özgürlüklerinden yoksun bırakılmış insanlar için de bu haklar alanında etkin çaba gösterilmesi gerekmektedir. Bu hususun insan haklarından ayrı düşünülmemeyeceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda gerekli atamaların yapılarak boş kadroların doldurulması, burada görevlendirilecek hekimlerin yetki ve sorumlulukları ile yapacakları işin hassasiyeti konusunda ayrı ve süreklilik gösteren bir eğitime tabi tutulmaları, sağlık kurumlarının ceza infaz kurumu idaresinden müstakil olarak yapılandırılmaları sağlanmalıdır.

4. Kapalı ceza infaz kurumu idaresinin tutuklu ve hükümlüler ile iletişim kurmada daha fazla gayret göstermesi yerinde olacaktır.

5. Tutuklu ve hükümlülerin ceza infaz kurumlarına girişleri ile ziyaretçi aramalarında, yasada belirtilen şüphe halinde elle arama yapılır ibaresinin çerçevesinin belirlenerek görevliye göre farklılık arz edebilecek uygulamaların önüne geçilmesi, yasada belirtilen

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

“Aramalarda insan onuruna saygı esastır.” ilkesi sadece aramalarda değil, tüm uygulamalarda hatırdta tutulmalıdır.

6. Adalet Bakanlığının Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve diğer Hükümler Hakkındaki 45/1 Nolu Genelgesinin, tutuklu ve hükümlülerin eğitimi ve sosyalleşmesi adına, tutuklu ve hükümlüler lehine uygulanabilmesi için fiziki şartların düzenlenmesi, personel sayısının ise yeterli hale getirilmesi gerekmektedir. Sosyal etkinliklerde tutuklu ve hükümlülere yasal haklarının en üst limitte kullandırılması yoluna gidilmelidir.

7. Yaptıkları işin zorluğu, hassasiyeti ve kendine özgü olumsuzlukları dikkate alındığında infaz koruma memurlarının sosyal ve mali haklarının yeniden düzenlenmesi görevlilerin yaptıkları işe motivasyonlarını daha da artırıcı bir etken olacak, bu da hükümlü ve tutukluların rehabilitesine olumlu anlamda yansıyacaktır.

Murat YILDIRIM
Çorum Milletvekili
Alt Komisyon Başkanı

Mithat EKİCİ
Denizli Milletvekili

Fatih ARIKAN
Kahramanmaraş Milletvekili